

NEWSLETTER

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Editorial

Václav Klaus:

Zamyšlení k novému roku 2021

Otázka IVK:

Svoboda slova a cenzura na internetu

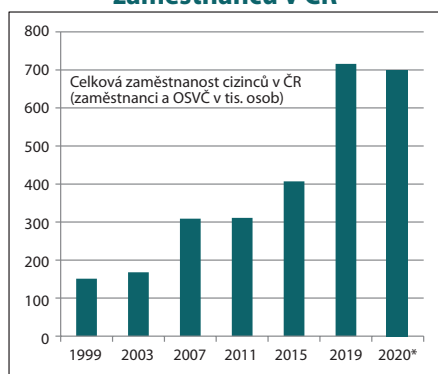
(P. Nečas, V. Klaus ml., J. Skopeček, A. Vondra, T. Zdechovský, M. Knížák, O. Neff, M. Půr, P. Drulák, M. Macek, V. Petrov, D. Tříška, R. Kotzian, O. Šmigol, M. Stoniš, P. Hájek, P. Macinka, M. Durčák, L. Zálom, D. Uhlíř)

Ladislav Jakl:

Nadešla doba očkovací

LEDNOVÝ GRAF IVK

**Cizinci tvoří 15 %
zaměstnanců v ČR**

* Data za rok 2020 jsou k 30. 6. 2020
Pramen: ČSÚ, 2021; vlastní zpracování

Institut Václava Klause o.p.s.

Šárecká 29
160 00 Praha 6

e-mail: office@institutvk.cz
www.institutvk.cz

IVK – Newsletter
Institutu Václava Klause
Registrace MK ČR E 11024
Periodicita: měsíčník
Datum vydání: 28. 1. 2021

Zamyšlení k novému roku 2021*

Václav Klaus

Jakékoli zamyšlení nad rokem 2021 není možné bez pozorné analýzy roku minulého, který se zcela vymknul tomu, na co jsme byli až dosud navyklí. Hned na počátku chci zdůraznit, že to, co bude dědictvím roku 2020, není v žádném případě jen důsledkem choroby Covid-19 a její epidemie. Daleko více to bude důsledkem toho, jak na tuto chorobu – nejen pochopitelným prvotním uleknutím se, ale až méně pochopitelným celým následujícím vývojem – zareagovaly vlády téměř všech zemí světa a jakou tím ve svých zemích vyvolaly atmosféru.

Vlády vyvolaly atmosféru strachu, atmosféru vynucovaného podvolování se příkazům shora.

Vyvolaly atmosféru strachu, atmosféru vynucovaného podvolování se příkazům shora. Vyvolaly atmosféru – dosavadnímu běžnému chování lidí zcela neznámému – zveličením přirozené opatrnosti lidského chování (atmosféru absolutizace – jak říkáme my ekonomové – averze k riziku). Vyvolaly atmosféru nesvobody, zákazů, příkazů, karantén a rezignace na zdravý rozum.

Média hrají mimořádně smutnou roli, nikoli roli „hlídacího psa demokracie“ (jak se pyšně sebetitulují), ale roli zesilovače vládní politiky.

Nevním pouze vládu, neboť reakce alternativní vlády, kterou jsou mocná média, nebyla o nic lepší. Naopak. Vlády jednaly z úleku, média z vypočítavosti. Nevím, co je horší. V každém případě hrají média mimořádně smutnou roli, nikoli roli „hlídacího psa demokracie“ (jak se pyšně sebetitulují), ale – podobně jako v éře komunismu i v érách podobných totalitních či k totalitě směřujících režimů – roli zesilovače vládní politiky.

Míra zneklidnění veřejnosti, zejména té její nesebevědomé části, té, která se zneklidnit snadno dá, by v žádném případě nebyla

tak velická, kdyby lidé neviděli v televizi stokrát denně jehlu zabodávající se do paže člověka, kdyby neviděli strašidelně působící budování vojenské polní nemocnice (která je už týdny prázdná), kdyby nesledovali nepřetržité tiskové konference orouškovaných ministrů a jejich poradců.

Nevním pouze vládu, ale i medicínskou obec. Nikoli těch několik jedinců z nich, kteří se odvážně vzpírají diktátu shora (které nebudu jmenovat, abych jim nezhoršoval pověst), nikoli běžné lékaře a zdravotnický personál, kteří každodenně těžce pracují a nemají ambice – ale určitě ani čas – vystupovat na televizních obrazovkách. Viním jejich veřejné mluvčí, viním jejich ministry a náměstky, viním tzv. experty, kteří oslňují

EDITORIAL

V prvním čísle letošního Newsletteru přinášíme na úvodních stránkách zamyšlení Václava Klause nad mladým rokem, byť už jeho první dvanáctinu máme (téměř) za sebou (to podle toho, kdy tyto řádky čtete). I přes logicky převládající pesimismus, se kterým mnozí do nového roku vstoupili, je zapotřebí nezůstávat pasivní. „Strach nad námi nesmí zvítězit.... Vládneme si přece sami, resp. vládnou nám námi zvolení. Je to jen na nás.“ To píše a povzbuzuje v novoroční úvaze Václav Klaus. Svůj osobitý pohled na nový rok nebo spíše na „dobu“ či epochu v závěru tohoto vydání předkládá i Ladislav Jakl. Po době kamenné nebo století páry nastala „doba očkovací“, která podle něj jen tak neskončí.

Významnou část tohoto čísla pak vyplňuje rozsáhlá anketa na téma svoboda slova a cenzura na internetu. Mnozí oslovení se tentokrát hůře vyrovnávali s omezeným prostorem pro každý příspěvek. Jeden z autorů s omluvou napsal, „asi trochu delší, ale nevím už, jak to zkrátit. Není to triviální problém...“ To zcela jistě není a debata, kterou přináší toto vydání Newsletteru, je toho zřejmým důkazem. Téměř každý z dotazovaných přináší o kousek jiný úhel pohledu na věc.

Tato debata teprve začíná, ale posuny jsou již viditelné. Když Václav Klaus mladší před dvěma lety přišel s návrhem zakázat cenzuru na sociálních sítích, vzbudilo to u liberální levice vlnu nevole

* Časopis Xantypa leden 2021, 6. ledna 2021.

(Pokračování ze strany 1)

a posměchu. Dnes už je o takových věcech možné diskutovat snáze. Problém ostatně připouští nyní i lidé jako Angela Merkelová. I tak jsme však teprve na samém počátku této diskuse, která musí dál pokračovat. Naše anketa budiž k ní dílčím a nároky na vyčerpání tématu ani zdaleka si nekladoucím příspěvkem.

V novém roce se však nepřestáváme šířejí věnovat ani nejzávažnějšímu tématu našich dní – covidu. Před vydáním je naše první letošní kniha *Rozum proti koronové panice*. Na výzvu Václava Klause do ní svým textem přispěla řada zručných jmen českého medicínského, ale nejen medicínského, světa. Vychází v únoru.

Filip Šebesta

veřejnost svými vznešeně znějícími výroky, které jsou však „vznešené“ a tajuplné jenom pro naprosté laiky. Na vážném jednání odborníků by si je nemohli dovolit vyslovit. Nechci vyjmenováváním těchto lidí zvyšovat jejich status, ale nemohu nezmínit absurdnost vystupování prezidenta Lékařské komory, kterého radši nebudu jmenovat. Je neuvěřitelné, že si lékařská obec, která ve veřejnosti zaslouženě požívá vysoký respekt, nechá líbit, aby jejich jménem vystupoval právě tento extremisticky vystupující člověk. Neviním vládu, ale viním o zisk usilující byznys, který už dávno ví, že se těžce vydělává na normálním trhu, ale že se lehce vydělává se státní pomocí a na základě státních dotací. Viním farmaceutické firmy, že bezostyšně propagují své testy a své vakcíny, i když vím, že jim to přináší zisky, o kterých se těmto firmám v normální situaci nemůže ani zdát. Viním i nefarmaceutické firmy, které „zastupují“ či nahrazují stát v okamžitém

vyžadování testování a vakcinace od svých zaměstnanců, což je něco, o co bude na úrovni státu obrovský politický střet, zatímco byznysu to tiše prochází.

Viním o zisk usilující byznys, který už dávno ví, že se těžce vydělává na normálním trhu, ale že se lehce vydělává se státní pomocí a na základě státních dotací.

Výsledkem toho všeho je bezprecedentní hospodářský pokles, enormní nárůst zadlužení jednotlivců, firem i vlád, přerušování či vážné oslabení obvyklých hospodářských, finančních i lidských toků, dříve nepředstavitelné uzavírání hranic, umrtvení letecké dopravy, faktický zánik mezinárodního turismu atd. To každý z nás, jako občan, nepochybně cítí. Někdo se s tím vyrovnat umí, někdo méně.

Nastává něco, co – v globálním světě informačních technologií se pohybující – lidé označují cizácky, aby to znělo světově, jako „a new normal“. Tato nová normalita našich životů bude úplně jiná než ta stará. Bude jiná než ta včerejší, bude podobná té předvčerejší, ze které jsme se teprve před třemi desetiletími vymanili. Bude nesvobodou.

Co se s tím dá dělat? Ptal se mne na to v dopise jeden můj bývalý vládní kolega, člověk mého věku. Odpovídal jsem, že člověk našeho typu musí „upozornovat na nebezpečí“ a že má „povinnost pozvednout hlas, když vidí blížící se hrozbu“. Dodal jsem, že „jsem měl tisíc chutí jít v neděli na Staroměstské náměstí a účastnit se protestů, jenom nevím, má-li exprezident bojovat proti státu“. Psal jsem mu, že máme, naše generace, zvláštní pozici v tom, že „jsme sice rizikovou generační skupinou ze

zdravotního hlediska (což mne osobně příliš netrápí), ale že jsme v podstatě v obrovské výhodě nerizikovosti z hlediska našeho profesního vývoje a z hlediska nebezpečí ztráty zaměstnání a příjmu“. Už nás nemají odkud vyhodit. To je výhoda nemalá a uvědomoval jsem si ji před několika lety při svém souboji s absurditou katastrofické doktríny globálního oteplování. Tento boj jsme táhli my, emeritní.

Beze změny uvádím dva odstavce z dopisu, který jsem mu koncem letošního října napsal: „Musíme uplatnit svou životní zkušenost plynoucí z délky našeho života. Musíme umět vysvětlit odlišnost úkolu daného okamžiku od úkolu dlouhodobého. Musíme sice být – jako nerizikovní lidé – dostatečně radikální, ale současně musíme vybízet k trpělivosti. Máme úkol, který je srovnatelný s úkoly Karla Havlíčka Borovského v 50. letech 19. století, nebo Masaryka v závěru 19. a počátku 20. století. Který

Nastává něco, co – v globálním světě informačních technologií se pohybující – lidé označují cizácky, aby to znělo světově, jako „a new normal“.

je srovnatelný s úkoly naší generace na počátku 70. let století dvacátého. Úkolem je drobná práce, osvěta, psaní, za Vás bych dodal kázání. Po ‚dlouhém pochodu‘ (to je spíše parafráze Gramsciho než Mao Ce-tunga), který vytvořil dnešní svět, není možné očekávat ‚krátké‘ řešení. Tak zprofanovaný dnešní svět není, určitě ne u nás. Porovnávání dneška s pádem komunismu je mylné. My nejsme v roce 1987, ale – při velkém optimismu – v roce 1971, při menším optimismu teprve v roce 1960.

Nevím, jak to vidíte Vy, ale já zhruba tímto způsobem. Většina lidí, bohužel, předpo-

Karanténa 2.0 navazuje na knihu *Karanténa*, kterou Václav Klaus a kolektiv Institutu Václava Klause napsali při prvním lockdownu na přelomu března a dubna 2020. „Chtěli jsme tehdy říci jasná, zklidňující, veřejnost nestrašící slova. Chtěli jsme přispět i k hledání racionální politiky vlády,“ píše Václav Klaus v úvodu k nové knize.

Již na jaře 2020 rozdělila tato epidemie naši společnost, teď se zdá být toto rozdělení ještě hlubší. Rozděluje přátele a dělá z nich nepřátele. Rozděluje kolegy v práci na ty, kteří do práce chodí rádi a na milovníky „houmofisů“. Vyvolává napětí v rodinách mezi obávajícími se a údajně nezodpovědnými. Rozděluje lidi na ulicích na usmívající se a mračící se, na klidné a vylekané, na atakující neorouškové a na ty, kteří se snaží i při nepochybně nenulové míře rizika žít co nejvíce podle svých vlastních představ. Výrazně se za několik posledních měsíců změnila role státu ve společnosti – z instituce, která ve svobodné společnosti hraje pouze okrajovou roli, se stát přetransformoval v hlavního, všudypřítomného demiurga každé minuty našich životů.

Situace je i není nová, staré argumenty platí, ale je třeba je doplnit. Už v předmluvě první knížky autoři psali, že se bojí více lidí než virů. Teď je zcela jasné, že poměr tohoto „bání se“ se více a více vychýlil k obavám z toho, co se děje v lidské společnosti v její mimomedicínské sféře. Proto vznikla *Karanténa 2.0*.

Na rozdíl od první knížky je autorským textem, ale vznikala na základě rozsáhlých diskusí uvnitř Institutu Václava Klause. „Těžil jsem jak z písemného, tak z osobního kontaktu s řadou špičkových představitelů naší lékařské obce, ale nikoho z nich za obsah této knížky neviním. Vinen jsem opravdu jen já,“ dodává autor.

120 stran, 220 Kč

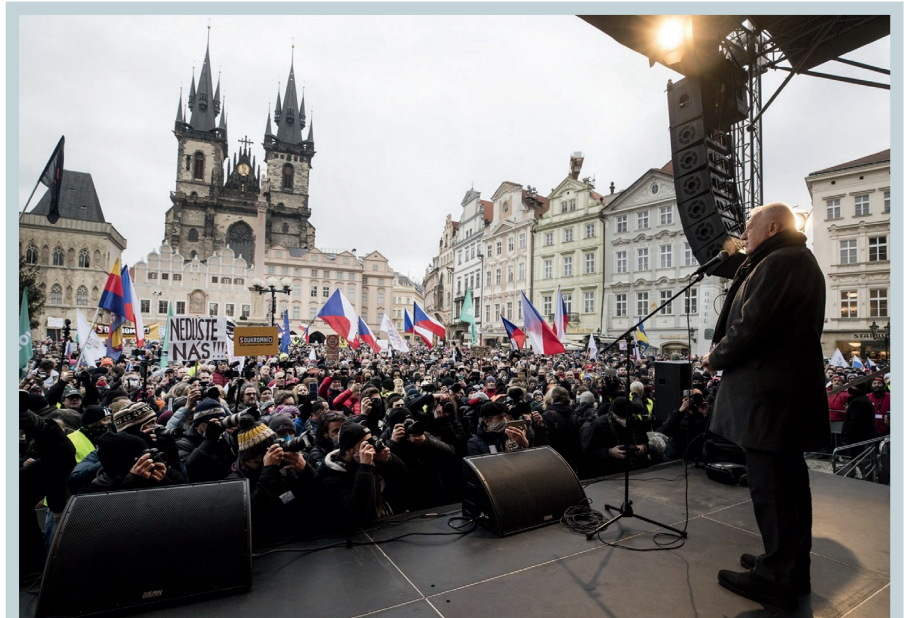
objednávky na: www.institutvk.cz

kládá, že zbavení se Zemana a Babiše je cestou vpřed. Musela by být alternativa, ale ta není. Mohou přijít dva politici, kteří budou postrádat některé nejvíce provokující charakteristické rysy obou jmenovaných politiků, ale nevidím příchod politiků s alternativní vizí světa. S takovou, kterou bychom my dva považovali za přijatelnou.“ To byl můj říjnový dopis.

Po „dlouhém pochodu“ (to je spíše parafráze Gramsciho než Mao Ce-tunga), který vytvořil dnešní svět, není možné očekávat „krátké“ řešení.

Úkolem, který pro sebe vidím, je toto všechno analyzovat, snažit se pochopit a objasnit, a nakonec popsat a veřejně sdělit. Veřejnost potřebuje slyšet o dnešní době pravdu, ale říkat pravdu, která je nepříjemná, neoblíbená a politicky nekonkrétní je obtížné. A vyvolává to ostré protireakce. George Orwell už před mnoha desetiletími vyslovil jednu moudrou větu: „čím více je společnost vzdálena od pravdy, tím více jsou nenáviděni ti, kteří pravdu vyslovují“. Pravdu je možné hledat jen veřejnou diskusí, v níž nejsou – politické a mediální elitě se nelíbí – názory z diskuse předem vylučovány. Tento vysoce okleštěný způsob veřejné diskuse jsme si dostatečně užili za komunismu, proto musíme protestovat, když se něco podobného vrací.

Nemalá část naší veřejnosti začala tuto „politicky korektní“ veřejnou diskusi, tuto novou realitu našich životů, nejen tolerovat, ale i přijímat za svou, začali ji podporovat a šířit, začala dokonce útočně ostrakizovat

Václav Klaus se 10. ledna 2021 zúčastnil demonstrace „Otevřeme Česko“ na Staroměstském náměstí v Praze, záznam a přepis jeho vystoupení najdete na www.institutvk.cz. (foto: MAFRA a.s.)

ty, kteří se jejímu přijetí brání. Proč je tomu tak? A proč je proti tomu ve většinové společnosti tak malý odpor?

Je to „jen“ strach před potrestáním? Strach před pokutami či jinými trestními postihy? Je to jako za komunismu strach před postihy existenčními – ztrátou zaměstnání, ztrátou profesní kariéry, ztrátou možnosti studovat? Nebo je malý odpor odrazem toho, že na širší veřejnost skutečné důsledky ekonomického pádu pomocí na dluh financované ochranné politiky státu ještě nedopadly, a proto lidé důsledky drastických restriktivních opat-

ření státu stále ještě nedoceňují? Nebo je to naše malá sebedůvěra, naše neodvaha, naše nejistota o vlastní pravdě? Nebo je to stále ještě existující nejasnost choroby a obava z možnosti jejího zvratu v nový mor?

Rok 2021 nebude snadný, obtížný, které na nás budou dopadat, nás nikdo nezbatí. Jen my sami. Vstupujme do nového roku právě s tímto vědomím. Strach nad námi nesmí zvítězit. Zvítězit nad námi nesmí ani pohodlná pasivita a „odevzdání se osudu“. Vládneme si přece sami, resp. vládnou nám naši zvolení. Je to jen na nás. ■

OTÁZKA IVK

Cenzura internetu?

Na internet a konkrétně na sociální sítě se přesunula významná, ne-li nejvýznamnější, část společenské a politické veřejné debaty. Tradiční média jako noviny či televize ztrácejí svůj vliv. Tato nová mediální a informační infrastruktura však zároveň funguje v prostředí omezené tržní konkurence několika technologických gigantů, jako je Google, Facebook či Amazon, kteří ovládají většinu trhu.

Stále častěji se dnes objevují jejich tendence veřejnou debatu probíhající na jejich platformách usměřňovat a omezovat. Nápadně často jsou terčem tohoto omezování konzervativní a pravicoví uživatelé a politici. Konkurenční projekty (kam byli konzervativci častokrát vykazováni) nemají na oligopolním trhu mnoho šancí na úspěch, jak ukazuje snaha zadusit projekt sociální sítě Parler poté, co se na ní přesunula významná část příznivců Donalda Trumpa, ve chvíli, kdy Twitter zrušil jeho účet. Ale nejen to.

Asi poprvé v moderních dějinách se tak stávají problémem cenzorské zásahy přicházející i od soukromých firem, a nikoli jen od státu.

Co s tím? Jak dnes bránit svobodu slova proti zvůli přicházející netypicky ze soukromého sektoru?

* * *

Petr Nečas
bývalý premiér ČR

Jsme svědky nástupu korporátního komunismu v západním světě. Omezování svobo-

dy slova a zveřejňování pouze schválených a jediných povolených názorů je jednoznačně projevem infodiktatury. Z vlastní historické zkušenosti víme, že omezováním svobody slova začíná omezování demokracie. Zažili jsme to na vlastní kůži.

Buď jsou sociální sítě médiem-sdělovacím prostředkem, a pak má právo provozovatel sítě, alias vydavatel, rozhodovat, co bude

zveřejněno a není jeho povinností zveřejnit cokoli. A za obsah také nese právní odpovědnost. Je to stejné, jako když o obsahu tištěného média rozhoduje vydavatel. Nebo je sociální síť technologickou platformou, stejně jako kiosky s placenou kopírkou, a pak provozovatel sítě není nic do toho, co je na síti zveřejněno, stejně jako majitel kiosku s kopírkou není nic do toho,

jaké texty si tu zákazník množí. Omezit svobodu slova lze v tomto případě pouze zákonem a na základě rozhodnutí státního orgánu, zpravidla soudu.

Před touto kruciólní křižovatkou Západ stojí. Rozhodnout tak, nebo tak. Stávající stav je vlak jedoucí ze stanice Infodiktatura do stanice Názorová diktatura. A za ní je stanice Politická diktatura. V případě pojetí sociální sítě jako média bude však nutné v zájmu svobody slova zabránit zabetonování stávajícího oligopolu, který je však ve skutečnosti názorovým monopolem.

Václav Klaus ml.

předseda hnutí Trikolóra

Zprv je nutné svobodu bránit. Každý dle svých sil. Slovem, písmem nebo činem.

Trikolóra předložila (tedy pro přesnost, ještě jako člen jiné politické strany jsem předložil s podpisy 30 poslanců napříč politickým spektrem) již předloni návrh zákona zakazující velkým soukromým subjektům cenzurovat obsah (neporušující zákon) na území ČR a považující cenzorské jednání dílem za přestupek, dílem za trestný čin. Vzbudilo to obrovskou nenávisť nové levice napříč společnostmi. Zákon zkusíme nyní znovu navrhnout k projednání.

Filozofické úvahy „o nedotknutelnosti“ soukromých subjektů přesahují rozsah této ankety a nejsou zdaleka jednoznačné. Pro většinu kvazi libertariánských duchů je příznačná naopak jejich podpora 99% ostatních regulací soukromých subjektů na našem území.

Když totalitní státy jako např. Vietnam – dokáží donutit globální giganty k větší cenzuře a udávání než určují „pravidla komunity“ – není důvod nesnažit se o pravý opak zase na území našem.

Jan Skopeček

ekonom a místopředseda poslaneckého klubu ODS

Velmi tvrdě jsem odsoudil už nedávné přerušování projevu prezidenta Trumpa některými americkými televizemi a označil ho za brutální zásah do svobody slova. Za ještě větší ránu svobodě slova a férové politické soutěži pak považuji smazání jeho účtů na vlivných sociálních sítích. Přiznejme si ale, že zaručený, vydiskutovaný a jednoznačný postoj či nástroj, jak nejen tuto kauzu, ale dlouhodobý trend, kdy jsou mazány i příspěvky méně vlivných uživatelů sociálních sítí, v ruce nemáme. Přesto, že jsem liberálním ekonomem,

resp. ctím klasický liberalismus, se nemožu smířit s rádoby liberální argumentací, že jde v případě digitálních obrů o soukromé společnosti, které mají právo na svých platformách mazat příspěvky či dokonce celé účty svých uživatelů/zákazníků. Ospravedlnit takové jednání z klasicky liberálních (nikoliv liberálně-pokrokových) pozic nelze.

Jsou případy a oblasti, kdy i klasický liberál přiznává právo a legitimitu státu zasahovat do trhu či vlastnických vztahů. Přesto, že se klasický liberál tisíckrát více obává selhání státu než selhání trhu, dobře ví, že i ta existují. Za selhání trhu standardní ekonomie označuje i tržní struktury v podobě monopolů, duopolů či oligopolů. Část liberálních ekonomů i přes jejich existenci odmítne vůči těmto tržním strukturám aplikovat jakékoliv regulace, ať už z důvodu známého (Stiglerem popsaného) fenoménu ovládnutého strážce, kdy regulátora de facto ovládne regulovaný a uzpůsobí si regulace ve svůj prospěch, další argumentují tím, že monopoly de facto vytváří sám stát. Jiní zase tvrdí, že i když existuje v některém produktu či službě monopol, vždy existuje více či méně blízký substitut. Na straně druhé poválečný německý ordoliberalismus měl potíráni monopolních tržních struktur v zájmu ochrany trhu a konkurence jako nosnou součást svého programu.

Můj postoj v tomto tématu je jednoznačný, v případě sociálních sítí a technologických gigantů nejde o monopolní či oligopolní postavení v produktu či službě, nad kterou by šlo mávnout rukou. Sociální sítě se staly jedním z hlavních kanálů pro komunikaci politiků s novináři a zejména voliči. Každými dalšími volbami roste objem peněz utracených za reklamu na sociálních sítích a klesá objem peněz za reklamu v dříve tradičních médiích. Kdo bude od tohoto stále vlivnějšího komunikačního kanálu odstřižen, nebo mu budou mazány příspěvky, ocitne se v těžko řešitelné situaci. Mluvit pak v takovém případě o rovné politické soutěži stran či jednotlivců v žádném případě nelze. Rovná a férová politická soutěž jako základ demokratického politického zřízení, svoboda slova jako nezbytná podmínka svobodné společnosti si ochranu zaslouží. A to i přesto, že to bude znamenat zásah státu či regulaci soukromé společnosti. Spíše bychom měli diskutovat, jak takový zásah či regulaci zformulovat, což rovněž nebude nic jednoduchého. Nebo si opravdu někteří naivní liberálové přejí, aby rozhodnutím jednoho či pár šéfů technologických obrů de facto vymizel z veřejné diskuze pro někoho nepohodlný názor? Jsou opravdu tak naivní, že nevědí, že si tímto svým postojem řezou větev pod sebou samými, protože zmínění šéfové digitálních firem opravdu přísahali na zcela jinou ideologii, než je klasický liberalismus?

Tomáš Zdechovský

europoslanec KDU-ČSL

Vyzývá dav k útoku na Kongres, abych zastavil proces jmenování jiného kandidáta prezidentem, do demokracie nepatří. Zde byla hranice svobody slova překročena. Nevadí mi proto, když jsou podobné tweety nebo výzvy blokovány. Trvalé a kompletní smazání uživatele je ale kvalitativně úplně jinde a o něčem podobném by měl rozhodovat pouze soud.

Co se týče zrušení všech smluv a dohod u společností Parler ostatními partnery, tak to osobně považuji už za cenzuru a ničení konkurence. V Evropském parlamentu proto chci otevřít diskusi o etickém kodexu nadnárodních gigantů, aby se stanovila jednotná pravidla a vše bylo jasnější, protože se opravdu nechci dožít doby, kdy i o mých tweetech bude někdo rozhodovat dle libovůle. Rozhlasové a televizní vysílání, i novinářská obec, mají jasně dané standardy a poměrně nezávislé kontrolní orgány, kam se lze při nesusouhlasu dovolat, a to ačkoliv to jsou často také soukromé instituce. Z mého pohledu by mělo něco podobného vzniknout i u sítí.

Alexandr Vondra

europoslanec, místopředseda ODS

Je to obrovský problém, který nemá jednoduché řešení. Svoboda slova je zásadním způsobem ohrožována. Zvláště ohrožení jsme my, konzervativci, protože tváří v tvář tlaku ze strany levicových kulturtrégrů v Americe se majitelé sítí, které mají domicil v USA, budou snažit vlísat do jejich přízně.

U nás užívaný argument, že Google nebo Facebook jsou soukromé firmy a uživatel na začátku podepsal souhlas s pravidly, takže s tím nic nenaděláme, je v tomto specifickém případě k ničemu. Stejně jako argument, že když se to někomu nelíbí, může si založit platformu vlastní.

Za prvé, není vůbec jasné, co firmy jako FB nebo Twitter představují. Jsou jen platformou („potrubím“) pro komunikaci lidí mezi sebou? Nebo jsou i vydavatelství, jak se ukazuje na cenzuře, k níž se uchylují pod tlakem establishmentu? Při slyšení v Kongresu čelili těmto otázkám jejich majitelé, aniž by dali uspokojivou odpověď. Jenže trvale na dvou židlích sedět nelze.

Za druhé, problém je umocněn jejich monopolními praktikami. Konkurenci bud

sežerou (FB to udělal s Instagramem i WhatsAppem), nebo vypnou (jako Amazon Parler).

Za třetí, jde o globální firmy, které obchodují nejen s reklamou, ale hlavně s daty uživatelů. Ve většině zemí ani neplatí daně, ani nemají zastoupení, kde by si jedinec stěžoval a poslal je k soudu.

Snaha dotlačit je z Prahy k chování, které by eliminovalo svévolnou cenzuru, je asi odsouzena k marnosti. Poláci teď zkoušejí přijmout zákon. Podívejme se na to, ale nejsem si jist, zda to problém vyřeší. Asi jedinou reálnou cestou je na ně shora kleknout. Přinutit je, aby se rozhodly, na jaké židli budou sedět. Pro „potrubí“ zavést pravidla hry, která umožní svobodnou soutěž a definují zodpovědnost (soudně vymahatelnou), firmy na sítích donutit, aby platily daně tam, kde podnikají, a především rozbít jejich monopol. V zásadě se musí udělat totéž, co před sto lety udělal Theodore Roosevelt se Standard Oil, protože každé monopoly likvidují svobodnou soutěž. To je ovšem primárně úkol pro USA. Něco málo může odehrát i EU, ale tam mám pochybnosti, protože je příliš slabá a etatistická. Jinak nám tady v Praze nezbyde, než občas brečet, nebo si znovu založit samizdat...

Milan Knížák
výtvarník

Komunikační média se stala majetkem davu, a proto jsou zneužívána a nelze tomu zabránit. Zákazy neznamenají změnu, jen přesun na méně oficiální platformu. Navíc, situace v této oblasti mi nepřipadá rozdílná od situace v dalších oblastech lidského konání. Společenskopolitický život se vulgarizuje.

Když jsem si pořídil internet (a na to nikdy nezapomenu), první věc, která na mě náhodně vyskočila, byla diskuze o Halině Pawlovské. Zděšení z výraziva, které bylo používáno s opovržlivostí a lehkostí, pocitují dodnes.

Internet je stoka, ale přesto bych si nedovolil ani přemýšlet o cenzuře. Žádná cenzura není řešením. Současná situace je důsledkem zploštění vzdělávacího procesu, který se omezil na předávání informací a zapomněl, že zásadním cílem vzdělání je budování morálně vyspělých osobností. Limity, hranice a pocity studu nemají být do společnosti infikovány shora, ale odspodu. Rodina, škola, samostatnost. Bohužel, rodina přestává existovat, škola přechází čím dál víc na distanční vzdělávání, samostatnost se mění v trendovost a zodpovědnost je cizí slovo, které je nahrazováno slovem korektnost, což dnes znamená alibismus, lež a faleš.

Ondřej Neff
šéfredaktor
Neviditelného psa

Umlčení prezidenta Spojených států na sociálních sítích je šílený cenzurní akt. Zatím je to vyvrcholení procesu, v němž se prosazuje jediná pravda a opozitní názory jsou marginalizovány a umlčovány. Je to hořká ironie, že Trumpovi zadrželi kromě jiného Twitter. Nedopouštím se velké nadsázky, když budu konstatovat, že bez exhibic na Twitteru by Trumpova čtyřletá administrativa byla charakterizována jako sled rozumných opatření, která vedla k rozkvětu ekonomiky a na světové scéně zaznamenala unikátní úspěchy, jako například uklidnění na Středním východě. Jenže Trump na Twitteru řádl a dnešní doba preferuje nudné šedivé úředníky bez chuti a bez zápachu.

Ban na Twitteru a jinde bude mít další důsledky. Bojím se, že bude následovat další perzekuce. Zatím jsou pronásledováni účastníci demonstrace ze 6. ledna. Copak se stane s aktivními spolupracovníky prezidentské kampaně? A co s voliči Trumpa? Bojím se, že ten zákaz Trumpa na sítích je díra v hrázi a že hrozí povodeň. S hořkostí si připomínám často citovanou poznámku amerického velvyslance Steinhardta, který se v roce 1948 divil, jak snadno se československá veřejnost vzdala své svobody. Teď se svobody pro změnu vzdává veřejnost americká.

Michal Půr
šéfredaktor Info.cz

V debatě o omezování svobody slova na sociálních sítích zaznívají v zásadě dva scénáře, jak současnou situaci napravit. Jeden z nich je řešení antimonopolní, tedy rozdělení největších internetových hráčů. Jeho zastánci se domnívají, že s oslabením firem se vyřeší i cenzura. Za druhé řešení pak bývá označována regulace svobody slova. Její obhájci často vidí v rozpínavosti státu univerzální lék.

První způsob by vyřešil některé defekty, jež zabraňují fungování volného trhu, nicméně nejsou řešením. Druhý způsob je zcela scestný a víme z minulosti, že přehnaná zákonná iniciativa věci komplikuje, nikoliv zjednodušuje. Existuje přitom cesta třetí, která je nade vše pochybnost funkční.

Pokud sociální sítě zasahují do příspěvku uživatelů na základě politických preferencí a vlastního rozhodnutí, chovají se jako média. Předkládají čtenáři výběr informací, které by měl vidět. Média ovšem mají odpovědnost před zákonem. Můžete se s nimi soudit, můžete žádat právo na odpověď.

U sociálních sítí to udělat nelze, protože stojí nad zákonem a nenesou odpovědnost za obsah. Označme tedy sociální sítě za média, žeňme je k odpovědnosti, a dejme uživatelům nástroj, díky němuž se budou moci bránit.

Petr Drulák
politolog, Institut
mezinárodních vztahů

Netřeba si politicky idealizovat soukromý sektor. Kdykoliv korporace v minulém století vidí zisky či ochranu zisků, neváhají: dodávají bolševikům, podpoří fašisty. Dnes sází na progresivisty napojené na americký hluboký stát. Cílům digitální oligarchie vyhovuje ideologie světa bez hranic. Naopak ji ohrožují politická suverenita států či antitrustová šetření, která zahájila Trumpova administrativa, byť příliš pozdě a nedůsledně. Poslední útok oligarchie na svobodnou debatu ukazuje, že základní informační infrastruktura je pod kontrolou Amazonu, Facebooku, Twitteru a dalších amerických monopolů. Názorový mainstream, který hájí, je stále užší a pro zdravý rozum stále šílenější. Dnes cenzurují část pravice, zítra se mohou obrátit proti části levice s týmž falešným ospravedlněním, že jde o populisty či extrémisty.

Nabízí se tři cesty, které se navzájem mohou doplňovat. Rozbít monopoly jako kdysi Theodor Roosevelt. Zavést regulaci, ale jen pokud ji umíme ochránit před ovládnutím progresivisty. Zahájit spotřebitelský bojkot a využívat existující alternativy či vytvořit vlastní, třeba družstevní alternativu k monopolům. Každopádně musíme v Evropě vzít věci do vlastních rukou a nic neočekávat od Bidenovy administrativy.

Miroslav Macek
spisovatel a publicista

Také v historii od nepaměti existovaly snahy usměrňovat a omezovat názory, které nekonvenovaly vládnoucí vrstvě. Vždy také existovala vyjma státní cenzury cenzura „vnitropodniková“, vždy ovšem přímo či nepřímo vynucená státem, neboť velkým podnikům a institucím se vyplatilo být se státem „zadobře“, a to nejen kvůli státním zakázkám a možné šikaně, ale též z důvodu osobních vazeb. Mnohem horší však byla z toho plynoucí autocenzura, jejíž míra byla vždy úměrná tlaku nositelů „jediných správných názorů a postojů“, neboť (abych použil výstižné novodobé úsloví) „hypotéka nepočká“.

V dnešním světě je situace stejná, jen o to horší, že globalizované sítě umožňují vytvářet větší cenzurní a autocenzurní tlak. Přitom twitter, facebook a jiní vlivní hráči

na trhu by žádné cenzurní zásahy nad rámec zákonů samy o sobě nedělaly, kdyby samy nebyly pod silným tlakem státu a dalších vlivných skupin, které se svobodně, neusměrňované a necenzurované diskuse obávají jako čert kříže.

Jediným řešením k nápravě je tedy neustále, každodenně hájit právo na svobodu slova na úrovni státu a zdůrazňovat, že jde o právo nedělitelné, a toto právo hájit příslušně „až do těch hrdel a statků“.

Vadim Petrov

člen Rady pro rozhlasové a televizní vysílání

Pokud provozovatel nebo majitel neporušuje zákon, může si dělat, co chce. Ze zákona omezení existují. Nesmí se propagovat válka, násilí, klamavá reklama, nesmí se podněcovat k nenávisti z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka atd. Přesto stát jde za hranici toho, co sám omezil zákonem. Existuje řada institutů, kdy stát deleguje dohled na samotné subjekty, kterých se omezení týkají – princip autoregulace (členové odvětví se sami dohodnou na omezeních, která budou dodržovat) nebo využívá prvků dobrovolné seberegulace nebo povinné seberegulace (Etický kodex veřejnoprávních médií, jehož zřízení je uloženo zákonem a schvaluje sněmovna).

A pak je tu ještě cesta koregulace, kterou se ubírá EU, kdy stát poskytne „licenci“ třetí straně. Říkáte, že je to asi poprvé v moderních dějinách, kdy cenzura přichází i od soukromých firem. Pořád lepší, když stát vydá zákon, co se smí a co ne nebo se firmy samy dohodnou, než že tuto pravomoc stát udělí neziskovému sektoru, právním kancelářím, specializovaným agenturám, kdy soukromé firmy budou muset platit za to, aby jim firma, která na to bude mít licenci, říkala, komu se má účet smazat a komu ne. Jsem pro to, ať o tom rozhodují samotné firmy a kontroluje je veřejné mínění a konkurenční prostředí. Viz situace WhatsApp a Signal.

Dušan Tříška

ekonom

Z jedné strany je libertarián pohoršen, má-li být majiteli restaurace zakázáno svobodně si vybrat, s kým a za jakých podmínek bude chtít uzavřít smlouvu ohledně svých služeb.

Na druhé straně si tentýž libertarián umí položit otázku, zda nejde o „zvůli“, když podobnou svobodu podnikání bude pro sebe požadovat majitel sociální sítě.

Původ tohoto dilematu zjevně stojí a padá s různou kvalitou trhu, na kterém jsou různá

statky a služby poskytovány. Docela bych tedy uvítal, kdyby některé spřízněné pracoviště zahájilo *systematickou* analýzu témat jako de-centralizace, de-monopolizace či dokonce de-globalizace ekonomiky. Třeba s cílem dosáhnout shody na tom, že degradaci konkurenčního prostředí lze připsat možná i valnou většinu neduhů dnešního Západu, včetně všech těch jeho zpropadených „ismů“.

Robert Kotzian

předseda hnutí Trikolóra v Jihomoravském kraji

Používat slovo „cenzura“ v souvislosti s provozovateli internetových služeb se ostýchám. Cenzura v pravém slova smyslu totiž znamená zásahy státní moci do svobody projevu. Tato úzká definice dříve postačovala. Pokud tištěné médium omezovalo některé lidi a názory, nebyl velký problém vytvořit alternativní médium. Internet a zejména sociální sítě situaci změnil. Dříve se zdálo, že bezbřehost internetu situaci se svobodou projevu ještě zlepšil, ale ukazuje se spíše opak. Vliv sociálních sítí a BigTech na politický život je stále silnější. Jejich přístup k Donaldu Trumpovi a např. také k Tommymu Robinsonovi je nepřijatelný. Nelze jen opakovat mantru o jejich právu dělat cokoli.

Považujeme-li za legitimní antimonopolní a spotřebitelskou legislativu apod., měli bychom uzнат legitimitu debaty o právní úpravě ochrany svobody projevu na internetu. Potřebujeme nestranné a transparentní rozhodování o omezování svobody projevu ve velkých službách (zejm. sociální sítě) alespoň od odvolací instance výše. Ukazuje se, že toto rozhodování nelze ponechávat na neprůhledném oligopolu BigTech. Musíme však dávat velký pozor, aby se taková ochrana nezvrhla ve svůj opak. Hranice je tenčí, než se může zdát.

Ondřej Šmigol

redaktor časopisu Echo

Zákaz Parleru ukázal sílu technologických gigantů, kdy v podstatě pouze tři firmy dokázaly odstranit konkurenci z virtuálního prostoru. Případ Parleru na sebe upoutal velkou pozornost, protože má i politických rozměr, ale Amazon, Google, Facebook a Apple zneužívají své postavení již dlouhodobě. Výsledkem je, že škrtí svobodné prostředí na internetu, díky kterému kdysi sami vyrostli.

Řešení má nejspíše v rukou pouze americká vláda, totiž začít tvrdě uplatňovat antitrustové prostředky, které tam mají dlouhou tradici. Pokud by se velké technologické firmy podařilo rozbít, či alespoň zregulovat, jejich moc, včetně schopnosti omezovat projev, by značně klesla. Mohl by nastat podobný stav jako v novověké Evropě, kdy

se umlčování myslitelé prostě přesunuli do svobodnější země.

Rozbití však úplně neřeší případ zabanování Donalda Trumpa Twitterem, vzhledem k tomu, že tato síť není monopolem. Její moc spočívá v tom, že je oblíbeným komunikačním prostředkem politiků a novinářů. Zde se jeví jako východisko zákon připravovaný polskou vládou, který by umožňoval pokutovat sociální sítě za mazání obsahu, který vysloveně není protiprávní. Jeho úspěch ukáže, jestli tudy vede cesta.

Marek Stoniš

šéfredaktor Reflexu

Výše zmíněné korporace si vytvořily vlastní „pravidla komunity“, které zcela zjevně brání svobodnému šíření informací. Ta pravidla jsou mnohdy v rozporu se zákony dané země, ve které korporace působí na trhu, inkasuje příjmy z inzerce atd. Když nás tato korporace vyřadí ze svobodné diskuse, zcela absurdně se nemáme ani kde bránit – prý se to děje na základě jakýchsi automatických algoritmů. Svět komunikačních platform se prostě naprosto vymkl jakékoliv veřejné kontrole, sám si je schopen poněkud záhadně určovat, co je pravda, co lež, co tzv. dezinformace, extremismus atd. Nikdy bych si to nepomyslel, ale správné a asi i jediné řešení je obracet se ve věci svobody, respektive nesvobody, šířené sociálními platformami, na národní soudy a očekávat od nich precedens a ten následně vymáhat.

Petr Hájek

šéfredaktor měsíčníku MY

Cenzura – tedy zásahy státu proti svobodě slova – v Evropě byla, jest a bude. Je řada témat, o nichž se pod trestní sankcí není možné svobodně vyjadřovat (holocaust, schvalování atentátu na naše vojáky při jejich okupačních zahraničních misích atd., je toho spousta). Jediný rozdíl proti době „reálného socialismu“ je ten, že zakázaná jsou *jiná* témata.

Na internetu kromě tohoto obecného omezení svobody slova zatím specificky rozšířená cenzura „shora“ není (že brzy bude, je jiná věc). Existuje na zmíněných obřích platformách, které jsou ovšem privátními podniky. Vzhledem k tomu, že je nepoužívám, jsou mi zcela lhostejné.

Je věcí každého, jestli je využívá. Pak musí přijmout i to, že jej z politických (a jiných) důvodů „blokují“. Že mají obrovskou moc, je jasné. V souvislosti s volebním podvodem v USA a blokadou D. Trumpa a jeho příznivců se to pouze zviditelnilo. Jinak ale nic nového. Dosud tuto moc měla „tradiční“

média – a nikdo se nad jejich cenzurou příliš nepozastavoval.

Jsem zásadně proti „regulaci“ těchto platforem (viz soudružka Jourová a EU). To musí vyřešit trh. Musejí vzniknout jiné platformy, které budou stávajícím konkurovat právě otevřeností vůči všem názorům. Totéž platí o médiích „tradičních“. Jinou věcí je, že je snaha taková média ekonomicky ničit (politicky motivované kartelové dohody o nezadávání reklamy).

Problém je jinde. Nežijeme ve svobodném státě. Tzv. liberální demokracie je jen jiná forma diktatury. Proč bychom se tedy měli divit, že svoboda slova je v ní jen karikaturou jako mnohé jiné občanské svobody? Brzy přijdou omezení a cenzura daleko tvrdší.

Co s tím je otázka široce politická. Vyjmát z ní specificky cenzuru v privátních firmách je podle mne nebezpečná metodická chyba.

Petr Macinka
Institut Václava Klause

Svoboda slova, internet a sociální sítě. Tři rozdílné termíny pro tři velmi rozdílné roviny. Svoboda slova je univerzální hodnota, zatímco internet je nástroj, který významně dotváří (globální) prostředí, v němž žijeme. Internet je také email, televizní program, autonavigace, anebo způsob, jak si levně zatelefonovat třeba do Austrálie.

Sociální sítě lze v tomto kontextu vnímat spíše jako virtuální konferenční budovy s mnoha různými učebnami. Nebo spíše odpočívárnami. Sociální sítě totiž – i přes velký boom, který zaznamenaly v uplynulé dekádě – stále představují konstrukt, který má za cíl vyplnit volný čas svým uživatelům. Jejich podstatu tvoří dostupnost (internetové) sítě a lidská náchylnost k tzv. prokrastinaci, neboli sklony k nicnedělání.

V rámci bezprecedentního přesunu části lidského života do virtuální reality digitálního prostoru, který nastal v důsledku celoplanetárních lockdownů roku 2020, může být na místě otázka, zda přece jen neregulovat možnosti soukromých firem otevřeně se kartelizujících proti nositelům jistých myšlenek a ideologií. Objevují se dokonce i úvahy, že nastává čas pro rozšíření množiny tzv. základních práv o práva týkající se svobody v digitálním prostoru.

Osobně bych se těchto úvah i regulací (jakož i usnadňování vpádů do „Listin“ a Ústav) velmi bál. Může sice být na pováženou, když soukromá firma zruší klíčový komunikační kanál americkému prezidentovi, ale připomeňme si, že to byl právě Donald Trump, který (možná oprávněně) označil CNN a některá jiná média za producenty tzv. Fake News a přestal jim poskytovat rozhovory i informace o své práci. Ze svého vlastního rozhodnutí vyjádřil „souhlas s obchodními podmínkami společnosti Twitter“,

aby noviny mohly začít plnit právě „zprávičky“ odvozené z jeho slavných twitů.

Rozdíl mezi twitem a totožným textem umístěným na oficiální stránku Bílého domu je v tom, že pouze druhá varianta nedělá z prezidenta USA člověka závislého na autonomnímu rozhodnutí soukromé společnosti, které k tomu navíc předem udělil svůj souhlas.

Často slyším námitku, že kvůli různým mediálními blokádám představují právě sociální sítě jedinou možnost, jak veřejnosti sdělovat pravicové alternativní postoje k levicovému mainstreamu. S tím nemohu souhlasit. „Cenzurou“ sociálních sítí není ve společnosti možné utlumit poptávku po konzervativních myšlenkách či hodnotách. A proto každý, kdo tento typ idejí prosazuje, musí hledat jinou – konzervativní – cestu, jak je veřejnosti sdělit. Šlo to před Facebookem, musí to jít i po něm.

Michael Durčák
historik a novinář

Problém technologických gigantů nelze pochopitelně řešit bezprostředně jinak než použitím antimonopolních zákonů. Ostatně Facebook už v Americe čelí žalobě kvůli monopolizaci od Federální obchodní komise a podvýbor kongresu doporučil zakročit hned proti několika firmám. Celá diskuse je však součástí mnohem hlubšího problému, který pandemie ještě prohloubila. Mark Zuckerberg a Jack Dorsey jednoznačně nemají mít tak obrovskou moc ve svých rukou, jako je vymazat úřadujícího amerického prezidenta z internetového prostoru.

Na jednu stranu k něčemu takovému neměli a nemají mít demokratický mandát, na tu druhou jsme jim to však umožnili outsourcingem de facto celého veřejného prostoru na jejich platformy. Vždyť dnes je kupříkladu jakýkoliv tweet libovolného politika fakticky brán veřejnosti za jeho oficiální vyjádření. K řešení celého problému můžeme přispět i my sami tím, že se pokusíme diskutovat o klíčových problémech vrátit do „skutečného světa“ na přednášky, konference, ale i k hovorům s přáteli v hospodě, jakmile je pandemie dovolí otevřít. Digitalní detox potřebuje veřejná debata jako sůl, stejně jako diskusi z očí do očí s názorovými oponenty, které se nám v posledních letech dostává jen málo.

Luboš Zálom
místopředseda Svobodných

Na jednu stranu lze říct, že mohou-li sociální sítě samy určit, komu své služby zpřístupní a za jakých podmínek, je to snad

signál, že jsme stále celkem svobodní. Bylo by totiž známkou nesvobody, kdyby např. Twitter nesměl smazat profil prezidenta USA. Na druhou stranu je však zřejmé, že tuto nezávislost na bezprostřední politické moci vedení technologických firem používají či přímo zneužívají k ničení svobody, k upřednostňování myšlenek, které jsou se svobodou, s individualismem i s kapitalismem v rozporu, a to vlastně v daleko křiklavějším rozporu, než je dnešní každodenní politika. Je to soustavná kulturní subverze, která bude mít dříve či později své důsledky v politice. Vrcholní manažeři velkých technologických firem jsou k odporu vůči svobodě jednotlivce dlouhodobě vzdělávání na prestižních univerzitách; jeden z projevů dlouhého pochodu institucemi.

Je ostudné, že internet, vzniknuvší jako svobodné prostředí, byl ovládnut nepřáteli svobody. Bránit se tomu však politickou cestou a definovat jakési pozitivní právo publikovat kdekoli, by bylo vyhánění čerta ďáblem. Svobodu je třeba nejprve obhájit filozoficky a morálně, pak ji teprve lze bez rozporů hájit i v politice.

Dalibor Uhlíř
místopředseda hnutí Trikolóra

Cenzura je tady tak dlouho, jak dlouho jsou na světě mediální obsahy. S rozvojem stále dokonalejších mediálních nástrojů je však více zřetelná a snadněji odhalitelná. Je cenzura správná? Má být snad někdo určen, pověřen hodnotit jaký názor je správný, která myšlenka se má blokovat? Cenzura je nyní třaskavým tématem, spojeným s rozvojem internetu a sociálních sítí. Světová síť by měla být svobodným prostředím a vyjadřování na ní být omezeno co nejméně. Na druhé straně pochopitelně se všemi odpovědnostmi pro účastníky, včetně právních.

Cenzura je v dnešním pojetí symbolem zoufalství mocenských struktur. Zoufalstvím z nezvládnutého socialistického „projektu“ ovládnutí společnosti. Naučili jsme se příliš věřit zaběhnutým pořádkům a diktátům, co musíme a co nesmíme dělat proto, abychom se měli dobře. Lidé mají stále méně svobod, ale je potřeba uvědomit, že si zachovali alespoň zbytky pudu bránit svou svobodu vyjadřování. Úlohou nových politických reprezentací je náprava v oblasti vzdělávání, ve které máme letitý dluh. Člověk musí umět myslet sám za sebe a k tomu potřebuje gramotnost jak ekonomickou, statistickou, finanční, ale také mediální. Na takto vybaveného svobodného člověka si pak s cenzurou nebude nikdo vyskakovat.

Nespoléhejme na jiné, kteří „dobro“ zajistí za nás, ale na sebe, na své vědomosti a schopnost kritického myšlení. Pak i cenzura bude jen slabý čajiček. ■

Nadešla doba očkovací

Ladislav Jaki

člen správní rady IVK

V těchto chvílích je obyvatelům České republiky do svalů vstříkována očkovací dávka proti viru SARS-CoV-2. Začala tak nová éra. Éra, která hned tak neskončí.

Po době kamenné, bronzové, železné, po éře páry, elektřiny, éře boje s podnebím, po operaci s multikulturním obohacením či po letošní době rouškové přichází nová, kvalitativně opět o něco vyšší etapa lidského snažení o lepší svět.

Co tato doba přinese? Podle těch, kdo věří, že masivní plošné očkování obyvatelstva zatočí s nemocí, kvůli které se letos zastavil svět, to nebude žádná éra, ale jednorázová operace. Operace, která přinese konec všech útrap jak pro potenciálně nemocné, tak i pro restrikcemi sužované obyvatelstvo. Je mnoho důvodů k názoru, že takový obrat nenastane a že nás opravdu čeká celá nová éra. Zde jsou alespoň dva.

Očkovací sérum dosud neprošlo klinickou praxí. Žádné. Nikde. Nikdo tedy nemůže znát nejen případné dlouhodobé nezamýšlené nežádoucí efekty, ale především dobu účinnosti očkovací dávky. Očkování je výborný nástroj k boji s nemocemi – především dětskými –, které člověk může prodělat jen jednou za život. Po prodělání takové nemoci získá doživotní imunitu. A protože princip očkování je v tom, že díky němu organismus vlastně prodělá samu nemoc, při které absolvuje nákazu natolik slabou, aby ho neohrozila, ale natolik silnou, aby způsobila tvorbu protilátek, je tu předpoklad, že takové očkování bude mít stejný imunizační následek, jako mívá prodělání samotné nemoci. Jenže covid-19 je nemocí natolik mladou, že trvání imunity po jejím prodělání nemohlo být dosud zjištěno. Natož po použití séra, které existuje jen několik týdnů. Nikdo tak neví, kolik očkovacích dávek bude každý potřebovat, jak často a jak dlouho bude muset očkovací proceduru absolvovat. Nepůjde tedy o jednorázovou akci, po které bude navždy klid. Daleko spíše půjde o akci na několik příštích let.

Druhým důvodem jsou předpokládané mutace. Už dnes jsou hlášeny nejen z Británie, ale i z jiných zemí světa. Nikdo neví, zda tyto zmutované viry nebudou vůči nyní čerstvě vyvinutým vakcínám odolné. Vakcinace může (jako se v historii už vícekrát stalo) proces mutací dokonce urychlit, protože virus si bude hledat cestu jinudy, jako si hlodavci mockrát našli odolnost proti příliš dlouho aplikovaným deratizačním přípravkům. Je velmi pravděpodobné, že každá nová mutace si vynutí vývoj a apli-

kaci nových očkovacích látek. Žádné světlo na konci tunelu tedy dosud vidět není.

To však mnohé hráče na poli ekonomickém, mocenském, společenském a politickém nijak netrápí. Naopak, pro ně nadešla éra světla. Vlády získaly v historii zcela nevídané kompetence a možnosti, jak řídit běh společnosti, jak si pohrávat se stovkami miliard, sociální inženýři záminku k zasahování do životů lidí, některé ekonomické subjekty příležitost, kterou by jinak v běžné konkurenční soutěži nikdy nezískaly. V prostředí vládních restrikcí to vše jde mnohem snáz. A v nadcházející éře očkovací to půjde ještě snadněji, protože ta dá restrikcím nový impuls.

Očkování nebude jednorázové.

O tom si ti, kdo se na vakcíny tolik těšili, mohou nechat snít.

V situaci, kdy jde (údajně nebo skutečně) o život, na věcných argumentech nezáleží. Je to stejné, jako když někomu auto přejede jeho jediné dítě a on pak požaduje zastavení veškeré automobilové dopravy v zemi na půl roku. Když mu někdo bude oponovat, že to milionům lidí rozvrátí životy, strčí takovému pochybovači před oči fotografii s rozdrčeným tělíčkem a obviní ho, že přesně toto si odpůrce zákazu přeje. Argumentujte pak nad takovou fotkou...

Přesto je nutné i tak absolutní věci, jako jsou životy lidí, oprostít na chvíli od emocí a argumentovat jimi věcně. Zkusme to, jakkoli se to bude zdát cynické. Vezměme si v naší republice vzorek obyvatel čítající tisíc lidí. Z této tisícovky jich ročně zemře obvykle deset (řádově). Letos, tedy v době, o které se mluví jako o epidemii, jich místo oněch deseti zemře asi jedenáct. O jednoho na tisíc obyvatel více. Ano, takový je letošní dopad viru SARS-CoV-2 u nás. A velmi podobný je i v mnoha dalších zemích včetně těch nejmedializovanějších, jako jsou USA, Španělsko či Itálie. Ano, i tam je to místo běžných deseti letos asi jedenáct zemřelých z tisíce za rok 2020.

Lze namítnout, že „jen“ jedenáct je to právě díky restrikcím. Srovnávací studie jednotlivých zemí to však nepotvrzují. Ano, někde byly zachyceny odchylky v řádu i desítek procent. To by u naší tisícovky znamenalo, že místo jedenácti zemřelých by to bylo 11,2 nebo třeba 11,4 zemřelého člověka. Nejsou známy příklady (a to ani z rozvojových chudých zemí se slabou disciplínou obyvatelstva, s vládami, které v obavě před zchudnutím nesáhly k restrikcím, či v zemích s mnohem horší úrovní zdravotní péče), že by někde došlo k odchylkám násobným, tedy v řádu stovek procent (tak, aby ono číslo zemřelých nečinilo 11, ale třeba 13 nebo 14).

Ano, o to se v restrikcích hraje. Jestli bude ono číslo zemřelých 11, nebo třeba 11,3 z tisíce. Jistě, za každou setinou je nutno vidět neopakovatelný a jedinečný lidský osud. Ale lidské osudy je nutno vidět i mezi osmi stovkami z oné tisícovky lidí. Mezi osmi stovkami lidí, kterým se kvůli restrikcím hroutí svět, sociální existence, sám smysl života.

Je klidně možné, že i v rámci této chladné kalkulace někdo z obhájců plošných restrikcí a plošné vakcinace dojde k jiným číslům, třeba v horizontu příštích let. Ale toto uvažování a poctivé porovnávání výnosů a nákladů očkovací operace bychom si měli dovolit. Očkování nebude jednorázové. O tom si ti, kdo se na vakcíny tolik těšili, mohou nechat snít. Celá společnost bude na několik let podřízena těmto vakcinačním, a tedy i restrikcím manévřům. Náklady ekonomické, morální a společenské budou ohromné. I ty jednotlivé, v životě každého z nás. Už proto si debatu o postoji státu k novému viru nezakazujeme. Nenadávejme nikomu do „popíračů spojených s neonacistickou scénou“, jak jsem na vlastní uši slyšel v jednom z našich televizních zpravodajských pořadů.

Nikdo netuší, do čeho se teď bezhlavě řítíme. Vítejme každý hlas, který všechna hrozící rizika zasadí do celistvého kontextu.

Publikováno na serveru
Neviditelnypes.cz dne 24. prosince 2020.

Předplatné IVK na rok 2021

**institut
VÁCLAVA
KLAUSE**

Předplatné IVK zahrnuje pravidelný newsletter, newslettery plus, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

Základní cena předplatného je 660 Kč.

Studentské předplatné 330 Kč.

predplatne@institutvk.cz